

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

เรื่อง จุดเปลี่ยนการปฏิรูปสยาม

ครูผู้สอน ว่าที่ร้อยตรีหญิง จงรักษ์ แสนอ่อน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ ความเข้าใจ (K)

อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจของไทย
สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนและหลังการทำ
สนธิสัญญาเบาว์ริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

วิเคราะห์พัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย
สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนและหลังการทำ
สนธิสัญญาเบาว์ริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม (A)

ตระหนักถึงพระปรีชาสามารถของรัชกาลที่ ๔
ในการนำพาสยามให้รอดพ้นจากชาติ
ตะวันตก

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. ใฝ่เรียนรู้
๔. มุ่งมั่นในการทำงาน

กิจกรรมกลุ่ม

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม ร่วมกิจกรรม “ย้อนอดีตเงินตราไทย” จากนั้นครูตีภาพเงินตราของไทยสมัยต่าง ๆ บนกระดาน แบบไม่เรียงลำดับเวลา
๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนแข่งขันจัดเรียงภาพเงินตราของไทย เริ่มตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงสมัยปัจจุบันให้ถูกต้อง
๓. กลุ่มที่เสร็จก่อนและถูกต้องจะเป็นผู้ชนะ จากนั้นครูตั้งคำถาม แล้วให้นักเรียนร่วมกันตอบ

กิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรม “ย้อนอดีตเงินตราไทย”

กิจกรรมกลุ่ม

ลำดับที่ ๑

จากภาพลำดับที่ ๑
เงินชนิดนี้เรียกว่าอะไร

เงินเบี้ย

ที่มา : <https://saranukromthai.or.th/oldchild/๓๐๔๕>

กิจกรรมกลุ่ม

เงินเบี้ย เป็นเงินที่ทำมาจากสิ่งใด

เปลือกหอยเบี้ย เป็นหอยทะเล
ชนิดหนึ่ง โดยมากนำเข้ามาจาก
ต่างประเทศ

ที่มา : <https://saranukromthai.or.th/oldchild/๓๐๔๕>

กิจกรรมกลุ่ม

ลำดับที่ ๒

จากภาพลำดับที่ ๒
เงินชนิดนี้เรียกว่าอะไร

เงินพดด้วง

ที่มา : <https://saranukromthai.or.th/oldchild/๓๐๔๕>

กิจกรรมกลุ่ม

ที่มา : <https://saranukromthai.or.th/oldchild/๓๐๔๕>

เงินพดด้วง
มีลักษณะเป็นอย่างไร

ลักษณะกลมมีหกด้าน
ด้านบนตีตราประจำแผ่นดิน
ด้านล่างตีตราประจำรัชกาล

กิจกรรมกลุ่ม

เงินเบี้ยกับเงินพดด้วง เงินชนิดไหน
น่าจะมีมูลค่ามากกว่ากัน เพราะเหตุใด

เงินพดด้วงมีมูลค่ามากกว่าเงินเบี้ย
เพราะเป็นเงินที่ทำมาจากโลหะมีค่า
เช่น เงิน

กิจกรรมกลุ่ม

ลำดับที่ ๓

ที่มา : <https://saranukromthai.or.th/oldchild/๓๐๔๕>

เงินเหรียญ
เริ่มใช้ในสยามครั้งแรก
ตรงกับสมัยรัชกาลใด

สมัยรัชกาลที่ ๔

กิจกรรมกลุ่ม

ลำดับที่ ๔

ภาพเงินธนบัตรสมัยรัชกาลที่ ๕ - ๖

ที่มา : <https://www.bot.or.th/th/our-roles/banknotes/History-and-Series-of-Banknote-And-Commemorative/banknotes-series/banknote-series๑.html>

กิจกรรมกลุ่ม

ลำดับที่ ๕

ภาพเงินธนบัตรสมัยรัชกาลที่ ๗

ที่มา : <https://www.bot.or.th/th/our-roles/banknotes/History-and-Series-of-Banknote-And-Commemorative/banknotes-series/banknote-series๓.html>

กิจกรรมกลุ่ม

ลำดับที่ ๒

ภาพเงินธนบัตรสมัยรัชกาลที่ ๙

ที่มา : <https://saranukromthai.or.th/oldchild/๓๐๔๕>

จากกิจกรรม ย้อนอดีตเงินตราไทย นักเรียนจะเห็นได้ว่า
สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
มีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจในแต่ละยุคสมัย
โดยเฉพาะสมัยปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ทำให้
ประชาชนสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้สะดวกและรวดเร็ว
มากขึ้น เช่น **การใช้บัตรเครดิต และแอปพลิเคชันจ่ายเงิน
ออนไลน์ในสมัยปัจจุบัน**

ภาพเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจ สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

จากภาพเป็นสนธิสัญญาระหว่างสยาม
กับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทราบหรือไม่
ว่าสนธิสัญญาฉบับนี้เรียกว่าอะไร

สนธิสัญญาเบอร์นีย์

นักเรียนร่วมกันอ่านจดหมายของจอห์น ครอว์เฟิร์ด
ถึงเอิร์ลแห่งเดอ์บี ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๕๒ (พ.ศ. ๒๓๙๕)
เรื่อง ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจของคณะทูตอังกฤษ
ไปประเทศสยาม และร่วมกันอภิปรายตามประเด็นคำถาม

...คณะทูตทั้ง ๔ คณะซึ่งถูกส่งไปปฏิบัติภารกิจยังราชสำนักสยาม
ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเจรจาต่อรองทางการค้า
คณะหนึ่งโดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และอีก ๓ คณะโดยพวกเราเอง (หมายถึง
อังกฤษ) อันได้แก่ ข้าพเจ้า ร้อยเอก เฮนรี เบอร์นีย์ และเซอร์ เจมส์ บรู๊ค
ไม่มีคณะทูตชุดใดประสบความสำเร็จในการเจรจาอย่างแท้จริง และคณะทูต
ชุดสุดท้ายซึ่งเป็นที่คาดหวังอย่างมากที่สุดนั้นเห็นได้ชัดเจนที่สุด

... ถึงแม้ว่าสยามอาจจะได้รับการเสนอข้อตกลงทางการค้าที่น่าพึงพอใจ แต่ด้วยลักษณะที่ไร้หลักการของชาวสยามเช่นนั้น ข้าพเจ้ามั่นใจว่า เงื่อนไขจะถูกหลบเลี่ยงหรือขัดขึ้น สนธิสัญญาที่เป็นรูปเป็นร่างเพียงฉบับเดียวที่ได้ทำกับสยาม คือ สนธิสัญญาโดยร้อยเอกเบอร์นีย์ และแทบจะไม่มีเงื่อนไขใดที่ไม่เคยถูกฝ่าฝืนเลย ดังนั้น จึงเป็นเรื่องแน่นอนว่าพวกเราจึงใคร่เรียกร้องขอทำสนธิสัญญาฉบับใหม่ซึ่งผูกมัดได้มากขึ้น ข้าพเจ้าเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อตกลงเกี่ยวกับนโยบายการค้าแบบเสรีจะดูมีความหวังมากกว่าในการทำสนธิสัญญากับสยาม... ข้าพเจ้าค่อนข้างแน่ใจว่านโยบายดังกล่าวจะเป็นนโยบายที่ชาญฉลาดขึ้นในการกระตุ้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินก้าวหน้าต่อไป มากกว่าที่จะผูกมัดปลั่งอันป่าเถื่อนด้วยการเสนอเงื่อนไขต่าง ๆ...

๑. อังกฤษเข้ามาเจรจากับสยามกี่ครั้ง

- ๓ ครั้ง

๒. จากข้อความในจดหมายอังกฤษมีวัตถุประสงค์
ในการเข้ามาติดต่อกับสยามอย่างไร

- ทำการค้าขายกับสยาม โดยให้สยามมีนโยบาย
การค้าแบบเสรี

๓. อังกฤษประสบความสำเร็จในการเจรจากับสยามหรือไม่อย่างไร

- อังกฤษรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการติดต่อเจรจาค้าขายกับสยามเท่าที่ควรเนื่องจากสยามฝ่าฝืนข้อตกลงในสนธิสัญญา

กิจกรรมกลุ่ม

คำชี้แจง

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม จากนั้นรับใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง สนธิสัญญาเบาว์ริง และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษา
๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ผลดีและผลเสีย ที่เกิดขึ้นจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในประเด็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปเป็นแผนผังความคิด เรื่อง สนธิสัญญาเบาว์ริง ลงในกระดาษบรูฟ
๓. นักเรียนนำเสนอผลงาน

แต่หลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง เศรษฐกิจไทยในช่วงนี้ก็คือการถูกรวบเข้าไปอยู่ในกระบวนการขยายตัวของทุนระดับโลก โดยยอมรับหลักการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบอาณานิคม (Colonial International Division of Labour) กล่าวคือ ประเทศไทยทำหน้าที่ผลิตเฉพาะอย่างในด้านสินค้าขั้นปฐมภูมิ และวัตถุดิบเพื่อส่งออกเป็นการแลกเปลี่ยนกับสินค้าสำเร็จรูป เพื่อนำเข้าเพื่อการพัฒนาในประเทศ การผลิตแบบเลี้ยงตัวเองค่อย ๆ ล่มลง เมื่อการผลิตเฉพาะอย่างขยายตัวมากขึ้น เช่น การหันมาผลิตข้าวเป็นหลักในภาคกลางหลังจากการทำสนธิสัญญา มีผลให้การผลิตแบบเลี้ยงตัวเอง โดยเฉพาะการทำตัดถลกกรรมพื้นบ้านต้องพึ่งพาลายลง เพราะการไหลบ่าเข้ามาของสินค้าจากกลุ่มประเทศศูนย์กลางทุนนิยม โลก โดยเฉพาะอังกฤษ สนธิสัญญาเบาว์ริงซึ่งเป็นรากฐานและพันธนาการใหม่ของสังคมไทยที่นำประเทศไทย เข้าสู่ ความสัมพันธ์อันเชื่อมล้ากับทุนนิยมศูนย์กลาง เป้าหมายสำคัญของสนธิสัญญานี้คือการทำให้ไทยเป็นตลาดสินค้า เป็นแหล่ง วัตถุดิบและการลงทุนของประเทศทุนนิยมศูนย์กลาง (Central capitalism) เพื่อที่จะขยายกระบวนการสะสมทุนออกไประดับโลกนั่นเอง และในยุคนี้อังกฤษเป็นประเทศที่นำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากที่สุดรองลงมา คือฝรั่งเศส อเมริกา พ่อค้าชาวจีน ยองกงและสิงคโปร์ ต่างก็พากันเข้ามาค้าขายในประเทศไทยเป็นอันมาก กล่าวได้ว่าสนธิสัญญาเบาว์ริงถือเป็นสนธิสัญญาที่เปลี่ยนเศรษฐกิจของไทยโดยสิ้นเชิง เปลี่ยนจากการค้าขายแบบยังชีพมาเป็นการค้าขายแบบเสรีโดยมีเงินตราเป็นสื่อกลาง จากเดิมที่ปลูกพืชพอยังชีพ ต่อมาสามารถนำเอามาขายเพื่อสร้างรายได้ รวมไปถึงกลายเป็นสินค้าส่งออก ตัวอย่างเช่น ข้าว ที่จากเดิมเป็นยุทธปัจจัยสำคัญของไทยเพราะถือว่าเป็นเสบียงที่สำคัญ ภายหลังจากการทำสนธิสัญญาฉบับนี้ ข้าวกลายเป็นสินค้าส่งออกและเป็นที่ต้องการของชาวตะวันตกเป็นอย่างมาก

แม้ว่าดูเหมือนสัญญาจะเป็นผลดีทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่แท้ที่จริงแล้วสนธิสัญญาที่มีลักษณะไม่มีความเสมอภาค เพราะไทยต้องสูญเสียเอกราชทางการศาล ต้องประสบปัญหาความยุ่งยากในการตัดสินคดีความระหว่างคนไทยกับ คนต่างชาติ ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายไทยได้ไทยยังไม่มีสิทธิ์เพิ่มภาษีขาเข้าให้มากกว่าร้อยละ ๓ แม้ระยะเวลาต่อมา สินค้าทั่วโลกจะเพิ่มราคาสูงขึ้นมาก แต่ไทยก็ต้องเก็บอัตราภาษีในราคาเท่าเดิม ข้าวไร่ที่สุด สัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษรวมไปถึงที่ไทยทำกับชาวต่างชาติหลาย ๆ ฉบับนั้นไม่ได้กำหนดระยะเวลาการเลิกสัญญาเอาไว้ด้วย ผลพวงของสัญญายังทำให้ไทยสูญเสียดินแดนบางส่วนคือรัฐต่าง ๆ ในมลายู ให้กับอังกฤษ ความพยายามแก้ไขสนธิสัญญาเบาว์ริงได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มาประสบความสำเร็จในปี ๒๔๗๕ โดยได้รับอธิปไตยทางการคลังโดยสมบูรณ์ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยประสบความสำเร็จในการแก้ไขสนธิสัญญาเบาว์ริง เพราะภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ สหราชอาณาจักรได้สูญเสียความเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลก ให้แก่สหรัฐอเมริกา ทำให้อำนาจการต่อรองของไทยโดยผ่านการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกามีสูงขึ้น นอกจากนี้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ไทยได้เข้าร่วมรบกับฝ่ายพันธมิตรอันมีอังกฤษเป็นผู้นำ และเกียรติภูมิของไทยในสายตาต่างประเทศมาสูงขึ้น ทำให้การเจรจาแก้ไขสนธิสัญญา สามารถทำได้ง่ายขึ้น

ที่มา

อิติพิงค์ มีทอง และคณะ. (๒๕๖๓). สนธิสัญญาเบาว์ริงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พุทธศักราช ๒๓๘๘. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ๔-๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓, ๒๖๕๕-๒๖๖๑. สืบค้นจาก <https://publication.npru.ac.th/bitstream/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๑๑๑๑/๑/สนธิสัญญาเบาว์ริงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พุทธศักราช ๒๓๘๘>

ใบความรู้ที่ ๕

เรื่อง สนธิสัญญาเบาว์ริง

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่

www.dltv.ac.th)

นำเสนอ

เรื่อง สนธิสัญญาเบาว์ริง

๑. ด้านการเมือง

ผลดี

- รักษาเอกราช แม้สนธิสัญญาจะมีเงื่อนไขที่ไม่สมบูรณ์ภาค แต่การทำสนธิสัญญานี้ช่วยให้ประเทศไทยหลีกเลี่ยงการถูกยึดครองโดยอังกฤษและประเทศตะวันตกอื่น ๆ ในช่วงที่หลายประเทศในเอเชียตกเป็นเมืองขึ้น เช่น พม่าและอินโดจีน

- เสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเจรจาและการทำสนธิสัญญาในช่วงนั้นทำให้ไทยสามารถติดต่อและรักษาความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกที่มีอำนาจ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และอื่น ๆ ซึ่งช่วยให้ไทยได้พัฒนาและเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ

ผลเสีย

- สูญเสียอธิปไตยบางส่วน ไทยไม่สามารถกีดกันลัทธิความระหว่างคนไทยและคนต่างชาติในศาลไทยได้ และต้องยอมให้ต่างชาติใช้ระบบการตัดสินของตนเอง

- ข้อตกลงทางการค้าไม่เสมอภาค ไทยไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสัญญา ทำให้ไทยเจ็บบอย่างเฉียบพลันและสร้างภาระในอนาคต เช่น การเก็บภาษีศุลกากรที่จำกัด

๒. ด้านเศรษฐกิจ

ผลดี

- การส่งออกสินค้า สนธิสัญญาเบาว์ริงทำให้ชาวสยามเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทยและทำให้ราคาข้าวสูงขึ้นจากการเปิดการค้ากับต่างประเทศ

- การพัฒนาเศรษฐกิจ ไทยได้เรียนรู้วิธีการจากประเทศตะวันตกในการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น การสร้างทางรถไฟ การสื่อสาร และการเงิน ซึ่งช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตขึ้น

ผลเสีย

- การควบคุมทรัพยากรจากต่างชาติ ไทยต้องกลายเป็นแหล่งวัตถุดิบและผลิตวัตถุดิบขึ้นให้แก่ประเทศตะวันตกและต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งทำให้ไทยสูญเสียความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ

- ระบบเศรษฐกิจในประเทศล้มเหลว การเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบธรรมชาติเป็นเศรษฐกิจเสรี ทำให้เกษตรกรรมและหัตถกรรมที่นับวันลดลง เนื่องจากสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแทนที่

สนธิสัญญาเบาว์ริง

๔. ด้านวัฒนธรรม

ผลดี

- การเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ ไทยได้มีโอกาสรับวัฒนธรรมจากตะวันตกทั้งในด้านการศึกษา วิทยาการ และเทคโนโลยี ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้และการพัฒนาระบบต่าง ๆ ของไทย

- การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การติดต่อกับประเทศตะวันตกทำให้ไทยเริ่มพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่ทันสมัย เช่น ระบบทางรถไฟ การสื่อสาร

ผลเสีย

- การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกและการทำสนธิสัญญาทางเศรษฐกิจอาจส่งผลต่อการรักษาอัตลักษณ์และประเพณีที่บ้านของไทย เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มาจากตะวันตก

๓. ด้านสังคม

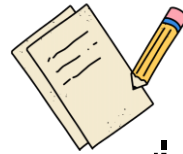
ผลดี

- การพัฒนาด้านการศึกษาและวิทยาการ การเปิดประเทศและการติดต่อกับประเทศตะวันตกทำให้ไทยได้รับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การพัฒนาด้านการศึกษาภาษาอังกฤษและการศึกษาลับกบฏ

- การเปิดตัวผู้การค้าระหว่างประเทศ การทำสนธิสัญญาช่วยเปิดตลาดการค้าของไทยให้กับประเทศต่าง ๆ ทำให้การค้าระหว่างประเทศมีความเติบโต

ผลเสีย

- ความเหลื่อมล้ำในสังคม การเปิดรับสินค้าจากต่างประเทศทำให้คนบางกลุ่มในสังคมไทยได้ประโยชน์จากการค้าต่างประเทศ แต่บางกลุ่มต้องเผชิญกับการชักแอ้งหางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ชาวนาและผู้ผลิตสินค้าในประเทศที่ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าต่างชาติได้

เฉลยใบความรู้ที่ ๕

เรื่อง สนธิสัญญาเบาว์ริง

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่
www.dltv.ac.th)

๑. ด้านการเมือง

ผลดี

- รักษาเอกราช แม้สนธิสัญญาจะมีเงื่อนไขที่ไม่เสมอภาค แต่การทำสนธิสัญญานี้ช่วยให้ประเทศไทยหลีกเลี่ยงการถูกยึดครองโดยอังกฤษและประเทศตะวันตกอื่น ๆ ในช่วงที่หลายประเทศในเอเชียตกเป็นเมืองขึ้น เช่น พม่าและอินเดีย
- เสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเจรจาและการทำสนธิสัญญาในช่วงนั้นทำให้ไทยสามารถติดต่อและรักษาความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกที่มีอำนาจ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และอื่น ๆ ซึ่งช่วยให้ไทยได้พัฒนาและเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ

๑. ด้านการเมือง

ผลเสีย

- สูญเสียอธิปไตยบางด้าน ไทยไม่สามารถตัดสินคดีความระหว่างคนไทยและคนต่างชาติในศาลไทยได้ และต้องยอมให้ต่างชาติใช้ระบบการตัดสินของตนเอง
- ข้อตกลงทางการค้าไม่เสมอภาค ไทยไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสัญญา ทำให้เงื่อนไขบางอย่างยืดเยื้อและสร้างภาระในอนาคต เช่น การเก็บภาษีศุลกากรที่จำกัด

๒. ด้านเศรษฐกิจ

ผลดี

- การส่งออกสินค้า สนธิสัญญาเบาว์ริงทำให้ข้าวกลายเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทยและทำให้ราคาข้าวสูงขึ้นจากการเปิดการค้ากับต่างประเทศ

- การพัฒนาเศรษฐกิจ ไทยได้เรียนรู้วิธีการจากประเทศตะวันตก

ในการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น การสร้างทางรถไฟ การสื่อสารและการเงิน ซึ่งช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตขึ้น

๒. ด้านเศรษฐกิจ

ผลเสีย

- การควบคุมทรัพยากรจากต่างชาติ ไทยต้องกลายเป็นแหล่งวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์ขั้นต้นให้แก่ประเทศตะวันตกและต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งทำให้ไทยสูญเสียความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ
- ระบบเศรษฐกิจในประเทศล้มเหลว การเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบธรรมชาติเป็นเศรษฐกิจเสรี ทำให้เกษตรกรและหัตถกรรมพื้นบ้านลดลง เนื่องจากสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแทนที่

๓. ด้านสังคม

ผลดี

- การพัฒนาด้านการศึกษาและวิทยาการ การเปิดประเทศและการติดต่อกับประเทศตะวันตกทำให้ไทยได้รับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การพัฒนาด้านการศึกษาภาษาอังกฤษและการศึกษาด้านการทูต
- การเปิดตัวสู่การค้าระหว่างประเทศ การทำสนธิสัญญาช่วยเปิดตลาดการค้าของไทยให้กับประเทศต่าง ๆ ทำให้การค้าระหว่างประเทศมีความเติบโต

๓. ด้านสังคม

ผลเสีย

- ความเหลื่อมล้ำในสังคม การเปิดรับสินค้าจากต่างประเทศทำให้คนบางกลุ่มในสังคมไทยได้ประโยชน์จากการค้าต่างประเทศ แต่บางกลุ่มต้องเผชิญกับการขัดแย้งทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ชาวนาและผู้ผลิตสินค้าในประเทศที่ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าต่างชาติได้

๔. ด้านวัฒนธรรม

ผลดี

- การเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ ไทยได้มีโอกาสรับวัฒนธรรมจากตะวันตก ทั้งในด้านการศึกษา วิทยาการ และเทคโนโลยี ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้ และการพัฒนาระบบต่าง ๆ ของไทย

- การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การติดต่อกับประเทศตะวันตกทำให้ ไทยเริ่มพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่ทันสมัย เช่น ระบบทางรถไฟ

การสื่อสาร

๔. ด้านวัฒนธรรม

ผลเสีย

- การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกและการทำสนธิสัญญาทางเศรษฐกิจอาจส่งผลต่อการรักษาอัตลักษณ์และประเพณีพื้นบ้านของไทย เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มาจากตะวันตก

สรุป

คำถาม?

๑. สภาพเศรษฐกิจของสยามก่อนและหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงมีความแตกต่างกันอย่างไร

มีความแตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศในช่วงเวลานั้น

ก่อนการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ในช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๓๙๘ หรือก่อนที่ไทยจะลงนามในสนธิสัญญากับอังกฤษ เศรษฐกิจไทยมีลักษณะเฉพาะที่เน้นการพึ่งพาตนเองและการเกษตรเป็นหลัก

สรุป

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถใช้ในการ
วิเคราะห์พัฒนาการเศรษฐกิจในช่วงนี้ได้แก่

๑. เศรษฐกิจการเกษตร ไทยในช่วงนี้ยังคงเน้นการเกษตรเป็นกิจกรรมหลัก
การทำนาและการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าว และพืชผักต่าง ๆ เป็นสินค้า
เพื่อการบริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะข้าว

๒. การค้าขายระหว่างประเทศที่จำกัด การค้าระหว่างประเทศในช่วงก่อน
ลงนามสนธิสัญญามีความจำกัด โดยการค้าส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในรูปแบบ
ของการแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน อินเดีย ซึ่งเป็นการค้า
ผ่านเส้นทางทะเลหรือทางบก

สรุป

หลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง หลังจากที่ไทยลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๓๙๘ เศรษฐกิจของไทยเริ่มได้รับผลกระทบจากการเปิดประเทศและการเปลี่ยนแปลงในระบบการค้า

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้แก่

๑. การเปิดท่าเรือและการค้าระหว่างประเทศ การลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริงทำให้ไทยเปิดท่าเรือสำคัญให้กับชาติตะวันตก เช่น อังกฤษ และประเทศอื่น ๆ รวมทั้งมีการลดภาษีศุลกากรสินค้านำเข้า ซึ่งเป็นการส่งเสริมการค้าเสรีและการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากยุโรป

สรุป

๒. การเปลี่ยนแปลงการผลิตและส่งออก ไทยเริ่มมีการผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาดโลก เช่น ข้าว และสินค้าการเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงการมีบทบาทของการค้าโลกในเศรษฐกิจไทย

๓. การลงทุนจากต่างชาติและการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานหลังการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริง ไทยเริ่มมีการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งสะท้อนจากการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ทางรถไฟ และการพัฒนาการขนส่งทางเรือ

สรุป

คำถาม?

๒. การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงสะท้อนให้เห็นถึง
พระราชวิเทโศบายของรัชกาลที่ ๔ อย่างไร

แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการปรับตัวและพัฒนาเศรษฐกิจ
ของประเทศให้ทันสมัย และการรักษาอธิปไตยของสยามในยุคที่โลก
กำลังเปลี่ยนแปลง การเจรจาตกลงกับมหาอำนาจต่างชาติสะท้อนถึง
การมีสติปัญญาในการหลีกเลี่ยงการรุกราน และการวางกลยุทธ์
เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศในระยะยาว

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง การปฏิรูปสยามสู่ความทันสมัย

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชา ประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๖ เรื่อง รัชกาลที่ ๕
๒. ใบงานที่ ๓ เรื่อง การปฏิรูปสยาม
สู่ความทันสมัย

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา ประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

